

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Knažjeva ul. 6, telef. 55-23 do 55-26, za oglase odd. 38-96, za ljubljanske naročnike 24-63, za zunanje naročnike 38-32. — Poštni predal 29. — Tekoči račun Narodne banke 601-90321-4.

Ljubljana, ponedeljek 28. aprila 1952

NA LONDONSKI KONFERENCI hočejo prizadejati tržaškim Slovincem NOVE KRIVICE

Trst, 27. aprila. Osvobodilna fronta slovenskega naroda iz Trsta je poslala Glavnemu odboru OF Slovenije naslednjo brzojavko:

»Ob 11. obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda pošiljamo v imenu vseh Slovencev iz Trsta in okolice Vam in vsemu slovenskemu ljudstvu najiskrenejše čestitke. Obenem se zahvaljujemo narodom vse Jugoslavije za pomoč in podporo naši borbi proti italijanskemu imperializmu, ki ponovno steguje krepilje po naši zemlji.

Zagotavljamo Vam, da bomo vložili vse sile za očiuvanje idealov osvobodilne borbe, za okrepitev naše enotne borbe v obrambo naših življenjskih pravic.

»Primorski dnevnik«, glasilo OF za Tržaško ozemlje, prinaša ob 11. obletnici ustanovitve OF slovenskega naroda uvodni članek »Naša dolžnost ob današnji obletnici«, v katerem ugotavlja, da anglo-ameriška vojska uprava v zadnjem letu ni popravila Slovincem niti ene krivice, ampak jim je prizadejala še nove. List ponavlja zahteve, ki jih je postavil ob lanskem desetletni obletnici v svoji jubilejni številki in ki se nanašajo predvsem na popolno narodno enakopravnost, povračilo kulturne in gospodarske škode, ki jo je tržaškim Slovincem prizadejal fašizem, prenehanje izvajanja diskriminacijske politike proti Slovincem na vseh področjih javnega življenja, razveljavljenje vseh finančnih in gospodarskih sporazumov med anglo-ameriško vojsko upravo in italijansko vlado ter naslonev tržaškega gospodarstva na njegovo naravno zaledje.

Proslava obletnice ustanovitve OF v jugoslovanski coni STO

Koper, 27. apr. Sinoči je bila v Narodnem gledališču v Kopru ob 11. obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda v umetniškem delu akademije so sodelovali člani Slovenskega gledališča v Kopru, orkester JLA iz Portoroža, pevski zbori, člani baletne šole in folklorna skupina učiteljske šole iz Portoroža. O po-

Brzojavka OF za Tržaško ozemlje Glavnemu odboru OF Slovenije — Primorski dnevnik ob 11. obletnici ustanovitve OF slovenskega naroda — Brzojavka tržaške delegacije ameriškem in britanskemu zunanjemu ministru proti nameravanemu dajanju novih koncesij Italiji pri upravi tržaškega ozemlja

Trstu poleg dosejanja monopola nad vso civilno oblastjo, dobili še upravo vrhovnega vodstva tistih oddelkov, ki jih je doslej upravljala anglo-ameriška vojska uprava, in sicer: finančni, gospodarski, prometni in sanitarni oddelki. Članek zaključuje, da tržaški Slovinci v takšnem položaju praznujejo 11. obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte in da so v takšen položaj prišli prav po krivdi zahodnih zaveznikov, s katerimi so se skupno borili prav zato, da bi jim bile enkrat za vselej odpravljene vse krivice. Poziva vse Slovence, naj se oklenejo programa Osvobodilne fronte, ter naj strnjeni in

enotni pojačajo borbo proti krivicam, ki se jim gode. Tržaški odvetnik dr. Mario Stocca je poslal v imenu tržaške delegacije slovenskih in italijanskih strank, ki zagovarjajo obstoj Tržaškega ozemlja, ameriškem zunanjemu ministru Achesonu in britanskemu zunanjemu ministru A. Edenu brzojavko, v kateri poudarja, da je tržaško prebivalstvo resno vzmernjeno zaradi možnosti italijanske udeležbe v tržaški upravi. »Vsaka koncesija Italiji« je rečeno v brzojavki, »bi pomenila kršitev mirovne pogodbe in krivico, ki je prebivalstvu ne bi moglo nikdar priznati.

goslovanskih narodov in razdeliti njihovo zemljo kot nekdam med tuje osvajalce in zasluževalce.

V članku, ki ga je »Jedinstvo«, časopis Srbske podporne zveze v ZDA, objavilo spritno londonske konference, je rečeno med drugim tole: »Trst ni nikdar pripadal Italiji. Ko je Italija po prvi svetovni vojni na strani zaveznikov malone vso Dalmacijo kot vojni plen, je po versajski pogodbi dobila Trst. Takrat je nastalo vprašanje, kaj se bo zgodilo s slovenskim življenjem v Trstu in okolici. Fašistična Italija je reševala to vprašanje na čisto Machiavellijev način: Slovinci so se morali ukloniti, postati Italijani ali pa zapustiti zemljo svojih prednikov, Tisti, ki se niso uklonili, so jih s silo odpeljali na Sicilijo, nekateri pa tudi v italijanske kolonije v Afriki. Da se zgodovina ne bi ponovila in da naš slovenski življenj ne bi bil vnovič izročen na milost in nemilost italijanskemu fašizmu, bi bilo potrebno, da se tudi naše organizacije in posamezniki pridružijo protestom proti londonski konferenci.

Jugoslovansko-nemški sporazum o turističnem prometu

Bonn, 27. apr. (Tanjug) Zahodno nemško gospodarsko ministrstvo je objavilo, da je bil sklenjen sporazum o turističnem prometu med Jugoslavijo in Zahodno Nemčijo. Sporazum je začel veljati 10. aprila.

Nemška emisijska banka bo dala za nemške turiste v Jugoslaviji na razpolago pol milijona deviznih dolarjev. Sleherni potnik bo lahko izkoristil 420 mark za stroške bivanja v Jugoslaviji. Nemci se že zelo zanimajo za potovanje v Jugoslavijo.

Predsednik Zveze študentov FLRJ se bo udeležil nemškega študentskega kongresa

Beograd, 27. apr. Jutri bo odpotoval z letalom v Zahodno Nemčijo predsednik Zveze študentov Jugoslavije Milorad Pešić. Pešić bo zastopal jugoslovanske študente na kongresu Nacionalne študentske unije Zahodne Nemčije, ki bo od 30. aprila do 5. maja v zahodni coni Berlina.

Ladislav Kopriva degradiran

Dunaj, 27. apr. (UP) Praški radio poroča, da je bivši češkoslovaški notranji minister Ladislav Kopriva, ki je bil odložen v katerem so se širili glasovi, da je aretiran, dobil sedaj nižji položaj v svojem bivšem ministrstvu.

Pravice Slovencev v Trstu in njih razvoj morajo biti zaščiteni

Pozivi Američanov jugoslovanskega rodu prezidentu Trumanu in zunanjemu ministru Achesonu

New York, 27. apr. Američani jugoslovanskega porekla, nezadovoljni z londonsko konferenco v Trstu, pošiljajo protestne brzojavke ameriški vladi.

»Naši jugoslovanski bratje, kateri žive že stoletja v Trstu, ki do leta 1918 ni bil nikdar del Italije, gledajo s strahom na možnost, da bodo to mesto zopet izročili Italiji« — je rečeno v sporočilu makedonskih izseljencev, ki so ustanovili v Chicagu Društvo za zdravstveno pomoč LR Makedoniji. »Prav tako sodimo« — poudarjajo v sporočilu predsedniku ZDA Trumanu in zunanjemu ministru Achesonu, »da ne sme biti sklicana nikakršna mednarodna konferenca o Trstu brez sodelovanja

Jugoslavije kot neposredno prizadele države. Dobro je znano, da je šele FLRJ priznala nacionalne pravice Makedoncev. Zatorej smo prepričani, da bo nova Jugoslavija, ki vodi pravično nacionalno politiko, zajamčila vse pravice tudi Italijanom, ki žive na Tržaškem ozemlju. Pozivamo vas, da vnovič proučite to celotno vprašanje in ga rešite tako, da bodo pravice naših jugoslovanskih bratov v Trstu zaščitene in njihov vsestranski razvoj zagotovljen.

»Vemo, da Trst vse do konca prve svetovne vojne ni pripadal Italiji. Trst pripada zgodovinski, ekonomski in etnično Jugoslaviji« — sporočajo zunanjemu ministru Achesonu ameriški državljani jugoslovanskega porekla in člani demokratiškega kluba »Setrunj« v državi New Jersey. »Jugoslavija je bila naš zaveznik v drugi svetovni vojni« — je rečeno v njihovi brzojavki, »a Italija naš sovražnik. Jugoslovanska armada je osvobodila Trst v hudi borbi proti skupnemu sovražniku. Pozivamo vas, naj se reševanje tržaškega vprašanja prepusti neposrednim jugoslovansko-italijanskim pogajanjem.«

Društvo hrvatskih izseljencev »Sveti Juraj« v Clertonu je poslalo s svojega sestanka zunanjemu ministru Achesonu resolucijo, ki zahteva, naj Trsta nikakor ne izroči Italiji. »To je odgovor članov hrvatske skupnosti v Clertonu na zahteve italijanskih imperialistov, ki se po svojem težkem porazu zopet pojavljajo na politični pozornici, zahtevajoč tuje ozemlje« — je izjavil predsednik društva Ilija Gugić in pripomnil, da je to obenem odgovor celotne hrvatske bratske skupnosti vsem, ki bi hoteli razbiti s krvjo pribrojeno bratstvo in enotnost ju-

menu obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte so govorili predsednik Sveta za kulturo in prosveto pri ljudskem odboru koperskega krojača Ziva Beltram ter tajnik krajevnega ljudskega odbora v Kopru, Leone Fusili.

Slovansko-italijanski ljudski fronti prepovedane prvomajske proslave v središču mesta

Trst, 27. apr. Conski svet anglo-ameriške cone Tržaškega ozemlja je zavrnil prošnjo koordinacijskega odbora Slovansko-italijanske ljudske

fronte za prvomajsko zborovanje na enem izmed glavnih trgov v Trstu, kakor tudi prvomajske povorke. Svojo zavrnitev je conski svet utemeljil, da je bilo lani prvomajsko zborovanje Slovansko-italijanske ljudske fronte na trgu Rotonda del Boschetto v svetovlanskem tržaškem predmestju. Koordinacijski odbor je dobil dovoljenje samo za popoldanske prvomajske manifestacije na stadionu »Prvi maja«, medtem ko je bila zavrnjena tudi prošnja za trosenje in razdeljevanje letakov po hišah.

Ponoven zastoj pogajanj v Pan Mun Jomu

Tokio, 27. apr. (AFP). Plenarni sestank glavni delegatov na pogajanjih v Pan Mun Jomu, ki bi moral biti danes popoldne, je bil preložen na zahtevo delegacije Združenih narodov na nedolocen čas. Severno-korejsko-kitajski delegacija je privolila, da se odgodi plenarni sestanek.

V dobro poučenih krogih v Washingtonu pripisujejo to odgoditev dejstvu, da je ena izmed prizadetih vlad zahtevala, naj se ta sestanek preloži, da bi lahko medtem proučili posledice najnovjših korakov, ki jih namerava storiti združeno poveljstvo. Se ni bilo spročeno, za katero vlado gre. Prav tako se ni znano, kaj namerava združeno poveljstvo storiti na Koreji.

Podobor za nadzorstvo nad premirjem je imel danes štiridesetdesetletni sestanek. Po tridesetih minutah je bil sestanek odložen, ker ni bil dosežen nikakršen napredek glede določitve ZSSR za nevtralnega opazovalca.

Zaplemba alžirskega demokratičnega dnevnika

Alžir, 27. apr. (AP) Alžirska policija je danes zaplenila dnevnik »Algérie libre« glasilo »Gibanja za zmago demokratičnih svobodinc«. Policija je hkrati napravila preiskavo v prostorih tega gibanja. Med preiskavo je prišlo do spopada med policijo in demonstranti, ki so skušali preprečiti preiskavo. Pri tem je bil aretiran član alžirske skupščine.

Volitve 51 novih senatorjev v Franciji

Zapleten volilni sistem — Danes so bili izvoljeni delegati, ki bodo volili senatorje

Pariz, 27. aprila. V 36 departmanih Francije, dveh alžirskih in v prekomorskih departmanih Guadaloupe in Guajane ter v desetih prekomorskih ozemljih bodo 18. maja senatorske volitve, s katerimi bodo delno obnovili sedanji sestav francoskega senata, imenovanega Svet republike. Izvolili bodo 51 novih senatorjev.

Po volilnem zakonu senatorjev ne volijo neposredno, temveč jih volijo volilne skupine, sestavljene iz državnih poslancev, okrožnih poslancev in predstavnikov občinskih odborov. Volilni sistem je precej zapleten. Medtem ko pridejo državni in okrožni poslanci avtomatično v volilno skupino, so za predstavnike občinskih svetov določeni gotovi pogoji. V občinah z manj kot 9000 prebivalci volijo člane volilne skupine občinski sveti po do-

loženem ključu. Pri občinah z nad 9000 prebivalci pa pridejo v volilno skupino vsi občinski svetovalci. V občinah z nad 45.000 prebivalci pridejo poleg vseh občinskih svetnikov v volilno skupino tudi dodatni delegati, katere volijo občinski sveti za vsakih 5000 prebivalcev preko 45.000. Tako je na primer volilna skupina za departman Seine (Pariz s svojimi predmestji) sestavljena iz 57 državnih poslancev, 150 okrožnih poslancev, 2236 občinskih svetnikov, 51 dopolnilnih delegatov za predmestja in 90 občinskih svetnikov ter 530 dopolnilnih delegatov za mesto Pariz.

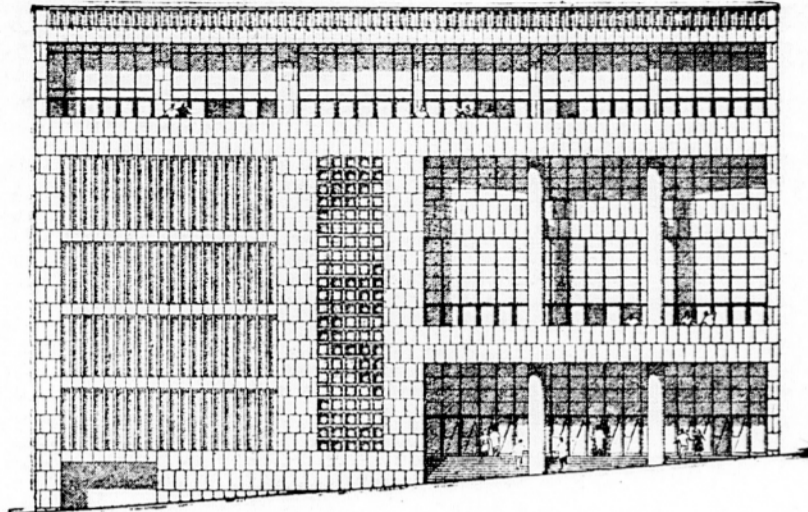
Danes so bile v vseh departmanih, kjer je senatorjem potekel mandat, predhodne volitve dopolnilnih občinskih delegatov.

FRANCOSKO-TUNIZIJSKI SPOR

Posebna francosko-tunizijska komisija bo proučila francoske reforme

Tunis, 27. apr. Francoski generalni rezident Hauteclocque in tunizijska vlada pripravljata dokončne načrte za sestavo francosko-tunizijske komisije, ki bo proučevala francoski program za reforme v Tuniziji. Generalni rezident Hauteclocque je predložil večeraj beju sporočilo o svojih razgovorih v Parizu v zvezi s sestavo komisije in njenimi nalogami. Predsednik tunizijske vlade Salah Edin Bakuš želi, da bi komisija začela delati že pred 20. majem.

Prvikrat po mnogih tednih je izšel danes tu socialistični časopis »Fraternité«. Casopis je prenalh izhajati iz protesta proti francoskim varnostnim ukrepom v protektoratu, in sodijo, da je njegovo ponovno izhajanje dokaz, da je popustila napetost. V tunizijskih solah in kolegijah pa se nadaljuje neredit. V neki tehnični srednji šoli je policija razgnala nacionalistično mladinsko demonstracijo. Prijetih je bilo 52 učencev, vendar so jih večidel izpustili.

Med zahtevami, ki so jih tržaški Slovinci postavili anglo-ameriški vojski upravi v Trstu ob lanskem desetletni ustanovitve Osvobodilne fronte Slovenskega naroda in ki jih nenehno ponavljajo, je tudi zahteva, naj anglo-ameriške oblasti zgrade v središču Trsta kulturni in gospodarski sedež za vse tržaške Slovence. Pri tej svoji zahtevi se tržaški Slovinci opirajo na določbe mednarodnega restitucijskega prava, po katerem bi jim morala biti povrnjena vsa škoda, ki jim jo je prizadejal fašizem. Zgoraj skica pročelja bodočega Kulturnega doma v Trstu, za katerega tržaški Slovinci ob pomoči jugoslovanskih narodov in jugoslovanskih izseljencev zbirajo materialna sredstva, ker anglo-ameriška vojska uprava noče ugoditi njihovi zahtevi, da bi jim zgradila kulturni dom iz javnih sredstev.)

Po osmih letih so se znova srečali boreci Kozjanskega odreda

Večera popoldne je bila na Marofu pri Jurklostro zaključena dvodnevna proslava osme obletnice ustanovitve kozjanskega odreda. V zgodnjih popoldanskih urah so se na Marofu zbrali člani Zveze borecev iz bližnjih vasi, prišli pa so tudi iz Celja in Stor. Okoli 16. ure sta se vrnila na Marof s svojega pohoda dva bataljona, ki so ju sestavljali bivši boreci kozjanskega odreda. Na pohodu sta bila že od četrte ure zjutraj ter sta obiskala vse važnejše vasi, ki spominjajo na boje tega odreda. Proslavo na Marofu je v imenu občinske organizacije Zveze borecev začel tov. Branko Defar-Stric, za njim pa je spregovoril bivši sekretar kozjanskega okrožja Miha Brečič. V imenu mesta Maribora je spregovoril pozdrave vsem borcem in aktivistom

kozjanskega odreda tov. Peter Baloh, v imenu domačinov pa je spregovoril šev tov. Potočnik. Proslavo so izpopolnili še mešani pevski in tamburški zbor sindikalnega kulturno-umetniškega društva »France Prešeren« iz Celja ter godba na pihala iz Senogave. — Po koncu proslave se je razvila na travniku pred šolo prijetna družabna prireditel, na kateri so borci junaskega kozjanskega odreda obujali spomine na svoje slavne borbe in pohode.

Preprečena kriza avstrijske vlade

Dunaj, 27. aprila. Avstrijska vlada se je izognila krizi, do katere bi bilo skoraj prišlo zaradi nesoglasij med socialistično in ljudsko stranko glede uravnovesenja proračuna. Obe stranki sta se končno le sporazumeli glede kritja primanjkljaja, ki presega dve milijardi šilingov in je nastal po znižanju pomoči, ki jo je dobivala Avstrija od ZDA. Sklenjeno je, da bodo primanjkljaj pokrili z zvišanjem nekaterih davkov in 50% znižanjem investicij na vseh področjih, razen na železnica. Za 10% bodo znižali gradbeno kredite, uvedli pa bodo tudi varčevanje v državni upravi.

Preprečena kriza avstrijske vlade se je izognila krizi, do katere bi bilo skoraj prišlo zaradi nesoglasij med socialistično in ljudsko stranko glede uravnovesenja proračuna. Obe stranki sta se končno le sporazumeli glede kritja primanjkljaja, ki presega dve milijardi šilingov in je nastal po znižanju pomoči, ki jo je dobivala Avstrija od ZDA. Sklenjeno je, da bodo primanjkljaj pokrili z zvišanjem nekaterih davkov in 50% znižanjem investicij na vseh področjih, razen na železnica. Za 10% bodo znižali gradbeno kredite, uvedli pa bodo tudi varčevanje v državni upravi.

Avstrijec Seiler pred Mulejem na Zelenici

Tržič, 27. aprila. Tržaško SD Ljubelj je privedlo danes svojo tradicionalno spomladansko smučarsko prireditev — večeršiatom na Zelenici, ki je privabil precejšnje število gledalcev, še bolj razveseljiva pa je bila udeležba nastopajočin, saj je med člani dosegla nič manj kakor 30 starih števil.

znanih in požrtvovalnih tržaških funkcionarjev, brezhibna. Tehnični rezultati so bili naslednji: Člani: 1. Toni Seiler (Kitzbühel) 1:35, 2. Tine Mulej (Prešeren) 1:34,1, 3. Fritz Huber (Kitzbühel) 1:34,4, 4. Franc Cvenkelj (Prešeren) 1:39,4, 5. Rudi Hochleitner (Badgastein) 1:40,2, 6. Ferdinand Prawdka (Kitzbühel) 1:41,1, 7. Janko Stefe 1:41,2, 8-10. Janko Krmelj, Slavko Lukanc, Ludvik Dornik (vsi štiri Ljubelj) 1:42 itd.

Proga za veselašom je bila za moške dolga 150 m, za članice pa 1 km, ter je imela 37 obveznih vrat. V zgornjem delu je bila zaprta, spodnji del pa je bil povsem hitrosen. Razen vseh najboljših domačih alpskih vozačev — samo Hutar je moral zaradi nenadne obollosti ostati doma, so se pridružitjem prijavili nekateri odlični avstrijski vozači, predvsem Huber in Seiler iz Kitzbühla ter brat znanega olimpijskega alpskega vozača Prawdka.

Članice je šlo na progo, ki je imela 150 m višinske razlike, samo 10. Med njimi se je najbolj izkazala Nada Urbarjeva. Tako za njo se je uvrstila Darinka Lukanc, čeva, ki dobro pozna zeleniški plaz. V ostalem moramo pohvaliti članice Enotnosti, ki so zdržale vso progo, se zares borile do konca in skušale pokazati vse svoje sposobnosti, ki so jih pridobile skozi sezono. Nadvse častno mesto si je med njimi priborila Mica Magušar, ki je bila v končni oceni tretja. Se mnogo večje zanimanje kakor za članice pa je veljalo seveda za nastop članov. Zreb je odlični tako, da so skoraj vsi resnejši tekmeči vozili drug za drugim. Prvi je šel na progo Tine Mulej, ki je pokazal, da si je v letošnji sezoni doma in na tujem pridobil nove izkušnje, predvsem pri vožnji skozi vrata, ki jih ni več jemal tako drzno, namreč mnogo bolj umirjeno, toda vendar tako elegantno, da je navdušil še tako razvajenega strahovjaka, Kajpada so vsi računali, da njegovo sigurno zmago. Kmalu za njim se je spustil na progo 17letni Seiler, ki je krmalil tako sigurno, da že dolgo nismo videli na naših smučičih tako dovršenega sialoma. Predvsem je navdušil po svoji zanesljivosti na tako imenovani »strahovjaki«. Kajpada so vsi računali, da kazali znake precejšnje utrujenosti v nogah. Mladi avstrijski vozač se je z neverjetno lahkoto pognal čez to mesto in tam pridobil dragocene sekunde, ki so bile odločilne za zmago nad Mulejem in za najboljšo mesto v današnji tekmi. Za Seilerjem je vozil Stefe, ki je v zgornjem delu proge skušal pridobiti na hitrosti, pri čemer pa je imel smolo in dvakrat padel. V nadaljnji vožnji se je kolikor toliko popravil in zasedel častno sedmo mesto. Tudi Cvenkelj, ki ga odlikuje velika borbennost, je navdušil s svojo elegantno vožnjo skozi vrata, ter se je po pravici uvrstil na naslednje najvišnje mesto med domačimi udeleženci. Mladi Prawdka, ki je startal za njim, je pokazal, da ga je njegov brat mnogo naučil, sam pa je dodal k temu, da so mu do dovršenosti predvsem pomagale vzpenjave. Vozil je zelo lepo. Še prav je bil nekoliko slabši od svojih dveh zanesljivejših rojakov, vendar je še kljub temu prišel na šesto mesto. Ostali tekmovalci so se očitno zamazali, ker niso mogli doseči zadostnih hitrosti v zgornjem delu proge, kar velja predvsem za Knopa. Krmelja, Brtončija in še nekateri.

Članice: 1. Nada Urbar (Enotnost) 42,2, 2. Darinka Lukanc (Ljubelj) 51,5, 3. Mica Magušar (Enotnost) 54,3, 4. Lojzka Praček (Gregorčič) 56,1, 5. Slavka Zupančič (Udarnik) 57,2, 6. Andreja Ojci (Enotnost) 1:08,1 itd.

Obsolba zaradi vzloma in tajništvo tehnične fakultete v Beogradu

Lani v noči 22. julija je bilo vzlomljeno v tajništvo strojnega oddelka tehnične fakultete v Beogradu. Vlomilci so odnesli industrijske in živilske bome v vrednosti 2.965.000 din, 700 kart CARE in nekaj gotovine. Kot izvršilci tega predzrednega zločina so bili kmalu razkrinkani študenti Ljubomir Ernest, Jovan Mirković, Miodrag Pavičević in Nikola Todorović, ki pa so vlomili tudi v beograjsko šolo za goinstvo in še v neko drugo ustanovo. Pri vzlomu na tehnično fakulteto jim je pmagal mehanik Drago Bilbija.

Beograjsko okrožno sodišče je v soboto vse štiri studente obsodilo na smrt z ustreljivijo, njihovega pomočnika pri vzlomu Bilbija na 10 let in štiri mesece strogega zaporja, obsodeni pa so bili tudi razpečevalci ukradenih bonov: mati študenta Ernesta Draginja Ernest na 3 leta zaporja, študent Slobodan Matić in nameščeneec Peter Pavlović na po 1 leto zaporja.

Vreme

VREMENSKO POROČILO HIDROMETEOROLOŠKE SLUŽBE

Stanje 27. aprila: Vdor polarnih zračnih mnot iz severne Evrope je povzročil delno ohlajitev v srednji Evropi. Iz Poljske pa prodira topla zračna masa, ki bo prinesla nova poslabšanje vremena tudi pri nas. Danes je v Sloveniji pretežno oblačno vreme. Najnižja temperatura je bila v Planici 7°C. V Ljubljani je bil davi ob 7 zračni pritisk 732,9 mm, temperatura zraka 11,4°C najnižja temperatura 11,2°C, relativna vlaga 75%. Stanje voda v Sloveniji 27. aprila: Mura v Radgoni 247 cm, večeraj 245 cm; Drava v Mariboru 180 cm, večeraj 202 cm; Sava v Radečah 75 cm, večeraj 76 cm. Napoved za ponedeljek: Se nadalje menjalno oblačno vreme s kratkotrajnimi plohami. Temperatura bo nekoliko nižja.

Francoski Caballero, ali so tudi Rusi poslali protestno brzojavko? — Kaj se, v deželi komunistov se jim zaradi takihle malenkosti ne zdi vredno vzmernirati se...

N E D E L J S K A K R O N I K A

Lepo smo proslavili obletnico OF

Ljubljana je bila večeraj vsa odeta v slavje, zastave in zelenje. Številne izložbe so okrasile okolišne slikače, cvetjem in napismi na čast velike obletnice. Tudi večeraj kakor že ves prejšnji teden je bilo po ljubljanskih terasah večeraj proslava, na katerih so frontovci obujali spomine na dneve, ko je bila ustanovljena naša slavna Osvobodilna fronta. V svojih koticah so se tudi zbrali naši pionirji. Povabili so sate, kaj bo, drugi so spet nestrpno čakali. Njihovo čakanje pa je bogato poplačala naša ljudska armada, ki so jo laško in poznih večernih urah videli v mimohodu pri njenih vajah za prvomajsko parado. Dolge nepregradne kolone so v strumnem koraku nastopale na osvetljeni cesti. Gojenci naših oficirskih šol, planinci, strelci vestni — dolge kolone. Nato pa je prišla konjenična z lahkim in težkim topništvom, sledilo je mehanizirano vojaštvo na motorjih in avtomobilih, protiletalsko topništvo, težki poljski topovi z več metrov dolgimi cevmi.

Silna vojska je to

Šinoci so se spet nabrale ob Prešernovi cesti, nasproti Narodnega doma, kjer bo za 1. maj stala tribuna, dolge vrste ljudi. Nekateri so ugibali, kaj bo, drugi so spet nestrpno čakali. Njihovo čakanje pa je bogato poplačala naša ljudska armada, ki so jo laško in poznih večernih urah videli v mimohodu pri njenih vajah za prvomajsko parado. Dolge nepregradne kolone so v strumnem koraku nastopale na osvetljeni cesti. Gojenci naših oficirskih šol, planinci, strelci vestni — dolge kolone. Nato pa je prišla konjenična z lahkim in težkim topništvom, sledilo je mehanizirano vojaštvo na motorjih in avtomobilih, protiletalsko topništvo, težki poljski topovi z več metrov dolgimi cevmi.

Ljudje so se začudeni vpraševali, odkod vse to? Kdaj je naša armada tako napredovala. Po dolgih vrstah ob cesti se je slišalo vprašanje za vprašanjem: Kakšni so ti topovi? Nemški? Ruski? Česki? Cigavo je to moderno orožje, ki so ga nosili vojaki in za katera sploh imena nismo vedeli. Vse to je naše — izdelek naše vojne industrije, je prišel odgovor in se širil med dolgi vrstami presenečenih in ponosnih gledalcev. Kdo tudi ne bi bil ponosen na tako armado!

Skupina inozemcev, ki si je ogledovala mimohod naše vojske, je bila prevzeta nad to veličastno Armado. »Odlčna mehanizacija, čudovita Armada!« je bil njihov odgovor našemu delavcu, ki jih je pobara, kako se jim zdi vse to.

Legati za rudarski kongres so zbrani

Nekaj delegatov in gostov za III. kongres jugoslovanskih rudarjev je že v soboto prišlo v Ljubljano, večeraj pa so prišli še ostali. Samo z jutranjim vlakom je prišlo 119 delegatov — rudarjev iz vseh rudnikov Srbije ter Bosne in Hercegovine. Popoldne so si delegati ogledali naše mesto in njegove zanimivosti.

Nedeljske skupščine

Večeraj popoldne je bilo v Ljubljani več skupščin. Poleg slovenskih kegļjavčev je zborovala tudi atletska zveza Slovenije. V Delavskem domu je imelo svoje prvo letno skupščino Združenje šoferjev in avtomehanikov Slovenije. Na skuštni so razpravljali o spremembah pravil svoje organizacije in o organizaciji strokovnega tečaja, po katerem bi lahko šoferji delali izpite za višje nazive. Razpravljali so se o številnih drugih preteh vprašanjih svoje organizacije.

Izleti

Lepo je obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte proslavila večeraj skupina 40 izletnikov, ki so s Putnikom avtomobilom obiskali nekdanji sedež IO OF na kočevskem Rogu. Med izletniki je bilo tudi več nekdanjih izletnikov IO OF in vodilnih funkcionarjev ljubške vstaje.

Nad 150 izletnikov se je večeraj z avtomobilom odpravljalo v Kranj na nozometno tekmo med »Odrdom« in »Krotanom«. Druga izletniška skupina je z avtomobilom obiskala Kamnik.

V Ljubljano prihajajo številne izletniške skupine. Večeraj sta obiskala naše mesto izletniški skupini iz Zadra in Beograda. Popoldne sta si ogledali kulturne in zgodovinske znamenitosti mesta, popoldne pa sta nadaljevali potovanje na Bled. Izletniki si bodo ogledali še Bohinjsko jezero in Postojnsko jamo. V soboto je tudi prišla skupina 50 ljudi iz Gorice. Zvečer so si ogledali v Drami »Hlapce«, večeraj pa so obiskali Ljubljanski grad in si ogledali zgodovinske znamenitosti mesta.

Nad 150 inozemskih turistov

V preteklem tednu je obiskalo Ljubljano nad 150 inozemskih turistov. Večina jih je odšla naprej v naša letovišča ob Jadranu. V soboto je Ljubljano obiskala tudi večja izletniška skupina Američanov iz Trsta, ki so večeraj nadaljevali pot na Bled, zvečer pa so se vrnili v Ljubljano in odpotovali v Trst. Na ljubljanskih ulicah smo večeraj videli tudi več Tržčanov, ki so prišli na izlet v Ljubljano z motocikli. Največ jih je prišlo z »Vespmia«. Tržčani so zelo navdušeni za take endovne izlete z motorjem.

Jurjevanje na Rožniku

Ze v zgodnjih jutranjih urah se je večeraj zbralo mnogo ljubljancev na promenadi, kjer je bilo zelo živahno. Godba Ljudske armade je pred Narodnim domom igrala poskočne korčnice. Precej ljudi iz mesta pa je večeraj zavrabilo na Rožnik tradicionalno jurjevanje. Ob dobri kapljici, obilnem prigrizku in v lepi cvetoči naravi je bilo na Rožniku kar prijetno.

MARIBORSKA KRONIKA

V soboto zvečer je bila v Mariboru premiera Puccinijeve opere »Madama Butterfly«, ki je po osvoboditvi že tretjič na sporedu mariborske gledališča. Režiral jo je Nande Roje iz Zagreba, scene pa je pripravil Vlado Rijavec. Za predstavo je bilo mnogo zanimanja, saj je mnogo ljubiteljev Puccinijeve glasbe ostalo vstopnic. V dvoranji Ljudske univerze je medtem dramska sekcija društva »Jože Hermank« vprizorila Anzengruberjevo veseligrjo »Slaba vest«. Večeraj zvečer so igro ponovili.

Večerajšnja nedelja je bila v Mariboru brez sonca in skoraj hladna. Mesto je bilo na čast obletnice Osvobodilne fronte okrašen z nešteti zastavami in slikami naših voditeljev. Popoldne je bil v mestnem parku koncert godbe JLA, ki ga je poslušalo mnogo Mariborčanov.

V pokrajinskih muzeju je profesor Bogo Tepeš predaval o gotiki, renesansi in baroku. V domu JLA je bila letna skupščina krajevnega sindikalnega sveta ki sta se z razen 240 delegatov udeležila tudi član republiškega sveta sindikatov Jože Jurač in podpredsednik mestnega ljudskega odbora Franc Rant. V razpravi, v kateri so delegati premalo govorili o sindikalnem življenju svojih podružnic, je vendar bilo izrečenih nekaj tehtnih predlogov, ki jih bo vsekakor treba upoštevati. Skupščina je sprejela tudi več sklepov za boljše vzgojo članstva, za vztrajanje pri pijančevanju in zapravljanju otroških doklad ter sklepe za boljše sodelovanje z organizacijo Osvobodilne fronte v mestu in na podeželju. Skupščino je pozdravila tudi delegacija mladincev iz tovarne avtomobilov, ki so tudi imeli večeraj svojo konferenco.

Frontovci na Teznu, Pobrežju in v Studencih so se zbrali v dopoldanskih urah na slavnostnih sejah, kjer so razdelili odlikovanja osemnajstim najboljšim in najbolj zaslužnim iz svoje srede. Skupno je bilo ob obletnici ustanovitve OF 150 izletnikov.

Odbor Rdečega križa terena »Hinko Smrekar« vabi na zdravstveno prosvetno predavanje s filmom »Ušesa naših otroka« in »Tuberkuloza«, ki bo 28. t. m. ob 20. v domu OF, Brejčeva ulica v Siski. Kot dodatek film »Rak«. Predaval bo tov. Zlatko Voglar. Vstop prost.

novitve Fronte odlikovanih v Mariboru 36 članov OF.

Navzlic hladnemu vremenu je bilo živahno tudi v mariborski okolici, ki je v najlepšem pomladanskem cvetju. Na sprehodih mimo bujno cvetočih dreves si je marsikatera gospodinja začela, da bi cvetje rodilo tudi obilo sadov.

Reševalna postaja je prepeljala nekaj poročnic. V bolnišnico pa so od sobote do večeraj zvečer sprejeli 5 ponesrečencev. Med njimi je bil tudi Mirko Lipar s Pobrežja, ki ga je v prepiru zaradi deklet zabodel nekdo z nožem v desno roko.

Iz Ptuja

V soboto je bilo v Ptujtu zasedanje okrajnega odbora OF, na katerem je govorila o zgodovinskem razvoju Fronte znana aktivistka Lojzka Stropnikova. Na zasedanju so tudi podelili 15 najboljšim frontovcem vaških odborov odlikovanja za zasluge med narodnoosvobodilno borbo in po osvoboditvi. Razpravljali so o tekočih nalogah vaških frontnih organizacij.

Na čast 11. obletnice Osvobodilne fronte so večeraj plapolale v Ptujtu številne zastave. Po vseh občinskih ljudskih odborih ptujškega okraja so imeli slavnostne seje s kulturnim sporedom. V Ptujtu pa je bila že v soboto zvečer v Titovem domu slavnostna seja mestnega odbora OF z akademijo.

Iz Celja

V soboto in nedeljo je zavladalo v mestu slavnostno razpoloženje. Terenski frontni odbori in tovarne so priredili več spominskih svečanosti ob proslavi 11. obletnice OF. Hiše so bile v zastavah, še večjo svečanost mestu pa so dale okusno okrašene izložbe. Tudi v Sošanju je bila v soboto zvečer proslava obletnice OF. Mestni odbor »Vezve borcev« je pripravil partizanski pohod na Smihel nad Mozirjem. Proslave na čast obletnice OF so bile tudi v Rogatcu in Velenju ter drugih krajev celjskega okoliša in Savinjske doline.

Ljubljanski grad bo dobil restavracijo

Tuji, ki so prihajali v Ljubljano in se z Gradu ogledovali po mestu in okolici, so se čudili, da tako prikupna razgledna točka nima restavracije. Ljubljanci smo se na to pomanjkljivost že nekako privadili. Ze od langskega poletja sem pa se na Ljubljanskem gradu pridno pripravljajo na otvoritev »kusnih in prijetnih restavracijskih prostorov, ki bo deloma že 1. maja, deloma pa pozneje. Grajska restavracija bo imela več prostorov. Pri vhodu, nad katerim straži iz železa kovani zmaj, delo našega kroparskega mojstra »rtlončaja, bo urejena istrska pivnica, v istrskem slogu, z istrskimi vini; nad njo bo glavni gostinski prostor. Oba restavracijska

Prav je, če veš, da...

ribje olje izgubi neprijeten vonj z 1 % eukalipsovega olja, napravimo mleko laže prebavljivo, če domamo na 1 liter 1 žlico bikarbonata in 3 žlice sladkorja, jočove madeže odstranimo iz perila z vodo in amoniakom, žarko surovo maslo lahko uporabijo, če ga vržemo v raztopino vode in bikarbonata (1 žlica na 1 l vode), ga dobro pregnete, nato izplakneš v vodi vli in ozmeš v čistem prtiču, star kruh postane spet svež, če ga poškropiš z mrzlo vodo in denes za nekaj minut v peč, zasmojeno mleko izgubi neprijeten vonj, če razpneš nad loncem vlažno krpo. To večkrat ponovi in krpo vsakokrat temeljito operi. madeže črnega vina odstraniš iz prta, če jih takoj poliješ z belim vinom. je napačno, če potresamo vinske madeže na prt s soljo. Sol in milo ne odstranita vinskih madežev. Pomoči raje zamazana mesta v vroče mleko, odrgni jih in izperj s čisto vodo.

Tudi požari so vplivali na razvoj naših železarskih podjetij

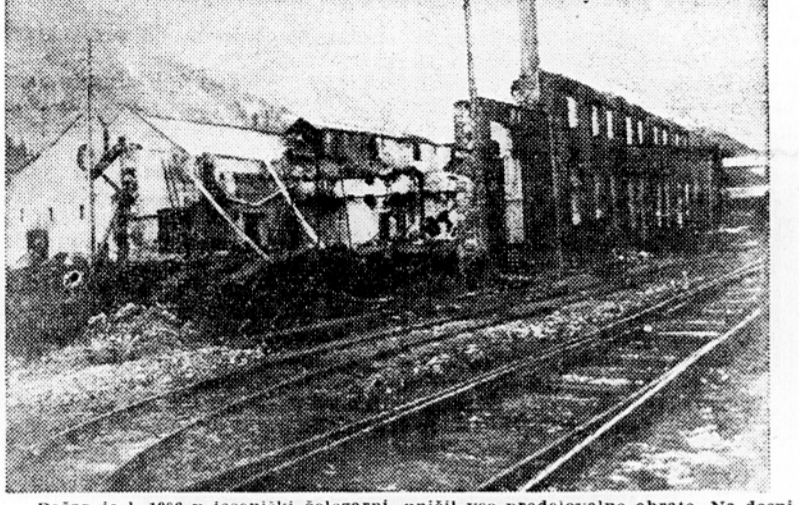
Obstoj in razvoj gospodarskih podjetij in tudi naselij bi moral biti zračen s razvojem gasilstva, in to najbolj tam, kjer so gasilske čete ne-kaki sestavni deli gospodarskih podjetij in industrijskih središč.

Ce pogledamo zgodovinski razvoj železarstva v naših krajih, lahko ugotovimo, da so šele veliki požari dali povod za ustanovitev požarnih bramb in poznejših gasilskih čet in da se je čujčnost tega ali onega gasilskega moštva zdrnila šele takrat, ko je bilo že prepozno.

V Bohinjski Bistrici je bila požarna bramba ustanovljena leta 1882. Ta požarna bramba je bila predhodnica kasnejše požarne brambe jeseniške železarnice. Kljub temu, da je bila ta požarna bramba močna in da je imela

preživljala odvisne kmečke sinove, ki jim domača zemlja ni mogla dati dovolj kruha, je bila uniceana. Železarnice v Bohinjski Bistrici, na Pozabljenem in v Stari Fužini so v tistih letih živovarile. Odročnost Bohinjske doline od železnic in širokih cest jim je narokovala počasno smrt. Požar dne 8. oktobra 1890 je opustitev vseh treh železarn samo pospešil.

Bohinjski železarji so se z vsem svojim premočnim premoženjem, s požarno brambo in njenim preprostim orožjem preselili na Jesenice. Tu so bili boljši in varnejši življenjski pogoji. Tu je bila za tiste čase zadostna vodna sila, v bližini so bili rudniki in mimo Jesenic sta se vili železnica in državna cesta. Železarna Jesenice se je na razvalinah starih gorenjskih fu-

Požar je 1. 1906 v jeseniški železarni uničil vse predeilovalne obrate. Na desni pa do tal izrvanov skladišča in zavijalnik-kron.

ževarne v Bohinjski Bistrici, je ta železarna 7. oktobra 1890 do tal pogorela.

Ta požar je bil za Bohinjski kot usoden. Železarna, ki je več stoletij

žinarskih ognjišč kmalu razcvetela. Vzporedno s razvojem železarnice se je razvijala tudi gasilska četa, ki je dobila moderno gasilsko orožje, nove delovne in slavnostne kroje in čelade, ki so se kar lesketale v siju sonca in bakel.

V noči od 21. na 22. januar 1906 je nenadoma izbruhnil požar v jeseniški železarni. Tovarniška gasilska četa je bila hitro na mestu. Hitro je navila cevi na vodne hidrante, a vsi so bili zamrznjeni. Na pomoč so prihiteli prostovoljne čete z Jesenic in okolice, toda razplametelega ognja niso mogle več pogasiti in so se morale omejiti na reševanje bližnjih poslopij.

Požar je popolnoma uničil žičarno, fini vlek, žebjarino, hladno valjarino, čistilnico, zavijalnico, žarilnico, lužilnico in pocinkovalnico ter močno ožgal mizarno in zabojarino. Požar je povzročil okoli 50 milijonov goldinarjev škode. Proizvodnja finalnih izdelkov je bila ustavljena za nekaj mesecev in je dosegla isto zmogljivost šele čez nekaj let.

Podobno kot v Bohinju je bilo leta 1811 v Trzinu, ko je pogorelo 145 hiš, okoli 100 delavnic in 8 kovačij. V ognju je našlo smrt 73 odraslih Tržičanov. Rešilo se je 60 kovačev, ki so odšli na delo v Kropo in Kamno gorico in so si tam ustanovili nova družinska ognjišča.

Požar v jeseniški železarni je zdrnil tovarniške gasilce. Ta požar je imel poleg silno težkih gospodarskih posledic tudi svoje dobre strani. Gasilska četa se je reorganizirala in okrepila in pripravljena je bila na vsak primer. Dobila je moderno orožje in hitra prevозна sredstva. Gasilska četa je v nekaj desetletjih neštokrat uspešno posredovala širom gorenjskega podeželja. Zamrznjeni hidranti iz leta 1906, ki so v usodnih minutah povzročili ogromno škodo, so danes tudi sinovom nekdanjih gasilcev še vedno pred očmi.

Iz nekdanjega pogorišča so nastali novi predeilovalni obrati, ki bruhaajo žico oziroma žičnike in tračno železo že 46 let.

MALI OGLASI

ZAMENJAM suho sončno enosobno stanovanje v Trnovem za večjeja ali dvo-sobnega. Za stanovanje prevzamem tudi mesto hišnika. Naslov in oglasnem oddelku SP.

Ali si že naročnik ponedeljske izdaje »Slovenskega poročevalca«? Mesečna naročnina samo 20 din

CENTRALNA LJUDSKA UNIVERZA

V torek, 29. aprila bo ob 20 v dvorani fizikalnega inštituta (Univerza — vhod iz Gosposke ulice) četrti predavanje iz ciklusa predavanj v zvezi z razstavo iznajdb iz Palais de la decouverte v Parizu (razstava je v spodnjih prostorih Moderne galerije) Predaval bo univ. doc. dr. Ivan Kusar: »Kaj je svetloba«. Predavanje bodo spremljali poizkusi. — Nadaljnja predavanja bodo objavljena v dnevnem časopisu (v rubriki objav predavanj).

Od petrolejke do NEONSKÉ RAZSVETLJAVE

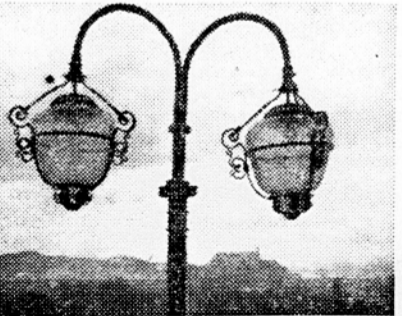
Daleč so časi, ko je ljudem ot večernih osvetljeval izbe plamen z ognjišč. Grki so že v Herodotovi dobi poznali obične svetiljke, Rimljani pa so pri svojih poseljih svetili s svečami iz voska. V srednjem veku je bogatim svetila sveča, revnim pa smolnata trska.

Ulična razsvetljava ni stara leta 1558 se prve pojavijo nove svetiljke na ulicah Pariza, dokaj pozneje v Londonu (1668). Ceprav so petro-

lej že dolgo poznali, so ga začeli uporabljati za razsvetljavo šele v drugi polovici 19. stoletja, in sicer najprej v Ameriki. Leto 1792 je rojstno leto plinske svetilke. To je pa že skoraj po vsem svetu izpodrinila Edisonova žarnica.

Po starih mestih je bila javna razsvetljava slaba. Hoja ponoči je bila tembolj nevarna, ker so bile ulice ozke, vijugaste, površinsko pa neobdelane. V starih časih tudi ni bilo večjih potreb po javni razsvetljavi saj mesta še niso poznala večernega in nočnega razvedrila, najmanj Ljubljana, kjer je bilo v tem pogledu še posebno strogo. Iz zgodovinske kronike so nam ohranjeni zapiski o noči med 30. septembrom in 1. oktobrom, ko so ljubljanski patidenki (meščani, ki so bili oproščeni davkov in so plačevali samo simboličen znesek), opolnoči nosili svoj prispevek na magistrat. Tisto noč je vsa Ljubljana hrupno proslavljala. V ostalem pa je bilo nočno življenje omejeno na male družbe. Takim so v nočeh domov svetili svetilnicarji. O jemu nam je ohranjen opis, kakor ga beremo v Tavearjevi kroniki »izza kongresae. Takole opisuje in vpleta znane ljudi v kroniko Ljubljane leta 1821: »Smole, Jereb in Prešeren so bili za-pustili reduto. Ko so stoupili na trg pred cerkvijo sv. Jakoba, so jih ob-suli svetilnicarji, ki so vso noč pre-zali, da bi dobili kak parček, katere-

mu bi svetili do stanovanja. Ker je bila tedanja mestna razsvetljava jako slaba, je ta obrt pri vsakem plesu zelo cvetela. V tropah so prihajali s svečicami ter z velikim krikom ponujali svojo luz. Deloma otročaji, pa tudi odrasli so tlačili vmes, navadno največji mestni postopaci, čani upirali plačevati prispevek za javno razsvetljavo. Tedaj so bile razsvetljene samo ulice v središču mesta in so bile petrolejske svetilke pritrjene na hiše.

Ko je bila leta 1861 v Ljubljani zgrajena pivnara, se je izboljšala tudi cestna razsvetljava. Petrolejske so zamenjale plinske svetilke. Mesto je tedaj sklenilo z delniško družbo plinske pogodbe o dobavi svetilnega plina za 35 let. S širjenjem mesta, z nastajanjem novih ulic, se je širila tudi razsvetljava Ljubljane.

Plinska razsvetljava je bila šibka in jo je koj zamenjala električna, čim so začeli proizvajati več toka. Ko so v Ljubljani zgradili elektrarno, je ta odvajala prvi tok najprej za mestno razsvetljavo. Zgraditev elektrarne v Ljubljani 1898 je pomenila hkrati napredek v razsvetljavi — zagorelo je 794 žarnic in 48 obločnic. Vendarle pa se javna električna razsvetljava ni širila vzporedno z rastjo mesta in njegovih ulic. Šele leta 1905 je gorelo po ulicah samo nekaj več žarnic, namreč 953 in 54 obločnic. Poleg električne razsvetljave je ostala po vseh ulicah še zmeraj tudi plinska razsvetljava, razen po mestnem središču.

Po prvi svetovni vojni so mestni očetje spremenili svoje stališče do razsvetljave. Pojem urbanizma, ureditve mesta je terjal, da je razsvetljava med nujnimi napravami, katero mora imeti vsako mesto. Začeli so napeljavati zmeraj več luči. Celo plinska javna razsvetljava se je povečala in je naraščala do začetka tridesetih let, ko so začeli splošno uvajati samo električno razsvetljavo. V letih 1925,

do 1932 je mestna elektrarna montirala 1150 javnih svetilk, pomnožili so zlasti število obločnic. Leta 1932 so uporabljali za javno razsvetljavo že 550.000 kilovatih ur. Na križiščih in po vseh važnejših ulicah so namestili obločnice in leta 1944 je električna razsvetljava že popolnoma izpodrinila stare plinske svetilke z ljubljanskih ulic.

Po vojni — leta 1947 — se je mestni ljudski odbor ljubljanski lotil načrtnega dela za izboljšanje razsvetljave, vendar s pičlim uspehom. Danes je Ljubljana razmeroma slabo razsvetljena, nekatere ulice, zlasti dovozne sploh ne, in neredke so pritožbe v časopisih, na sestankih in drugod, da je razsvetljava v Ljubljani pomanjkljiva. Domače žarnice stanejo toliko, kolikor uvožene, doba njihove zvestelosti pa je 4 do 5 krat manjša, česar ne moremo pohlvaliti kot primer zdravega gospodarjenja.

Elektriko ponekod že izpodriva fluorescentna razsvetljava, ali neonska, ki je znatno cenejša od električne. Če je danes težnja, naj bi mesto dobilo čim več neonske razsvetljave, je to prav: ne bi pa smeli iti po tej poti, da bi v središču mesta bahavo napredili neonske luči, ulice na obodu mesta in glavni dohodi v mesto pa bi ostali v temi.

Če je danes težnja, naj bi mesto dobilo čim več neonske razsvetljave, je to prav: ne bi pa smeli iti po tej poti, da bi v središču mesta bahavo napredili neonske luči, ulice na obodu mesta in glavni dohodi v mesto pa bi ostali v temi.

NIGERIJA - NA POTI K SAMOUPRAVI

Domača uprava v boju z ljudožrstvom, trgovino s sužnjami, banditizmom in korupcijo

Britanska kolonija Nigerija leži na zahodni obali Afrike; mejni na Francosko zahodno in ekvatorialno Afriko in francoski Kamerun. Ime ima po reki Niger. Kolonija meri preko 800.000 kvadratnih kilometrov in šteje 22 milijonov prebivalcev, v glavnem črncev. Glavno mesto je Lagos. Dežela upravlja izvršni svet z guvernerjem na čelu, s pomočjo zakonodajnega sveta, doma poglavarjev in pokrajinskih skupščin. Četudi sta poljedelstvo in živinoreja razmeroma razvita, je glavno bogastvo Nigerije v rudah, zlasti v strateško važnih kovinah. (volfram 29 ton letno, v tanih lju ima dežela prvo mesto na svetu, poleg tega večje količine kositra, svinec, zlata itd.). Dežela je gospodarsko pasivna, vendar se je položaj v zadnjih letih že mnogo izboljšal. Razen kovin izvažajo velike količine kakaava, palmovih jadr, kokosovih orehov, palmovega olja itd. V zadnjih letih je dežela napravila velike korake na poti k samoupravi, vendar je zaradi težavnega terena in podnebja, pa tudi zaradi neverjetne zaostalosti prebivalcev v notranjosti delo za napredek dežele kot celote sila zamudno.

Stavbe pred črnsko vasico v severni Nigeriji

O Nigeriji je treba predvsem vedeti, da njeni prebivalci še zdaleka niso enotni. Zgodovina in tradicija muslimanskega severa sta zvežani z Severno Afriko in Sudanom. Vzroki, ki so jih dosegli v boju, je sorazmerno nevaren, agresiven in podkupljiv. Napadi iz zahodnih pokrajin, ki pripadajo plemenu Jozuba, so po severnjakih zvesti svojim dednim poglavarjem in si sili želijo izobrazbe. Vsi ti narodi pa ne izgubljajo časa za medsebojno ljubezen; zato je pokrajinska avtonomija, ki jo dočeka nova ustava, zelo priljubljena. Mesta kot Port Harcourt in Onitcha so polna afriških odvetočnikov, zdravnikov in trgovcev, sili tistih, ki si gradijo visoke hiše, polne balkonov; nekaj milijardov se trudi, da bi se razširili v mesto, od katerih vsaka predstavlja sužnjico, ki je skrita nekje v goščavi in ki jo s čolnom dostavijo

Avtomatski pilot na letalonosilkah

Avtomatski pilot na letalonosilkah

Avtomatski piloti se danes vedno uporabljajo v trgovski mornarici, v vojni mornarici pa so že LIDA postale nekaj avtomatskih pilotov na ruske, katere so potem vodili iz letala. Prvi avtomatski pilot sedaj montirajo na letalonosilkah. Njegova naloga je, da usmerja letalonosilkovo v smeri vetra, da bi se olajšal vzlet in pristane- nek ladijskih letal. Pri vzletu in pristajanju letal je namreč potreben odreden kot med letalonosilkovo in vetro, ki nevtralizira zračni pritisk in njegove sunke v okolici ladje.

di. To organizacijo so zaman skušali zatreti; med drugim ukrepi so tudi obesili 78 njenih članov. Stučaji ljudozrstva se dogajajo od časa do časa in nedavno je policija na reki Niger ob preiskavi nekih čolnov odkrila, da so natovorjene z večjim številom dekliv, ki so jih čolnarji nameravali prodati v severne pokrajine. Plemenske sovražnosti so še vedno na dnevnem redu. Lansko leto je neko plemo ribičev napadlo sosednje plemo, pri čemer so bili napadalci oboroženi med drugim tudi s topom manjšega kalibra. Ubili so 120 ljudi. Ko jim je vlada določila 20.000 funtov globo, so v nekaj tednih plačali 38.000 funtov šterlingov. Kaže, da so hoteli plačati predujem za prihodnje leto...

Nigerijska vlada se trudi, da bi čimprej uveljavila v deželi red in pospešila napredek. Pred nekaj meseci so bile po vsej Nigeriji volitve v parlament. Volilne komisije so s kanjuji potovale od vasice do vasice in izvedle volitve med ljudstvom, od katerega je 95 odstotkov nepismenih, velika večina pa sploh ni vedela, kaj so volitve. Sedaj je dežela razdeljena na pokrajine, na okraje in na občine, v katerih delujejo odbori, katere so volili prebivalci. Vendar je zanimivo, da so vsi odklonili tajne volitve. Glavni pomislek, na primer: ače je človek sam v sobi, mnogokrat pozabi, kaj mora storiti, ali človek, ki bi se morda javno bal oddati svoj glas za ničvredneže, bi se kaj hitro dal podkupiti, da bi to storil v tajnostje.

Ena izmed glavnih nadlog, ki tarejo vlado v Lagosu, je korupcija. Za zdravniški recept, za sprejem pri važni osebnosti, za uslišanje prošnje za službo, za vse to je treba plačati odkupnino. Vendar je število vladnih funkcionarjev, ki združujejo v sebi resnično inteligenco z voljo, da bi delali za svoj narod, vsak dan večje.

Vzor človekovega prijatelja BERNARDINEC BARRY

Vzhodno od Mont Blanca reže močno alpsko verigo znani prelaz Sv. Bernarda. 2473 m visoko se povzpne tam cesta, ki veže dolino reke Rhone s Padsko nižino, Svico v Italijo. Prav na sedlu, kjer se živahen planinski poteček izliva v skromno gorsko jezero, ki je navadno skozi vse leto pokrito z ledom, stoji državna mejnika. Pokrajina ni prav nič vabljiva, toliko zanimivejša pa je planinsko cvetje v kratkem poletju. Tod traja zima polnih devet mesecev, pa tudi v ostalih četrtini leta bi lepe sončne in mirne dni lahko našli na prste. Visoki prelaz je leglo viharjev.

Znameniti so veliki, v gostišču na prelazu Sv. Bernarda vzrejeni bernardinski psi. Bernardinci so podobni mešarskim psom, imajo pa dolgo diako in lepo glavo. So izredno bistri in zelo močni. Z njimi stikajo uslužbenci gostišča za potniki, ki bi utegnili zaiti ali omagati. O njihovem odhodu iz doline je gostišče vsakokrat sproti telefonično obveščeno. Psi nosijo po navadi okoli vratu obeseno košarico s krepilno pijačo in izdatno hrano, včasih tudi na hrbtu privzeto volno odedjo. Pretaknejo vse predale prostranih snežic. Cim zavohajo kraj, kjer ponesrečenec leži, z lajanjem opozore svoje gospodarje na najdbo.

Najznamenitejši izmed vseh bernardincev je bil Barry. Rešil je štirideset človeških življenj. To je bila izredna žival, neumorna in nadpovprečno pametna. Barry ni nikdar miroval in ob najhujšem vemuju je najraje divjal naokoli in stikal za ponesrečenci.

Tako je nekoga majskega jutra ob silnem snežnem metezu spet poihel v divjačo nevihto. Sam samcat je hitel med zameti in skalal čez ledene raz-

poke, venomer vohajoč za človekom. Naletel je na štiriletnega otroka, ki je bil s svojo materjo na usodni poti čez prelaz proti jugu. Uro daleč od gostišča je mater in otroka presenetil vihar. Mater je zgrabil in pokopal snežni prelaz, otroka pa je odrinil v stran, kjer je na pol premir obelžal ob poti. Tam ga je našel Barry. Legel je v sneg poleg otroka in se stisnil k njemu. Dihal je vanj in ga lizal, dokler se ni otrok zavedel. Z dobrikanjem ga je potem pripravil do tega, da je otrok skobcal nanj in se krepko objel dolgi diak njegovega kožuha. Tako je Barry srečno prinesel otroka do gostišča. Tam so storili vse, da so dečka ohranili pri življenju. Ganjljiva je bila radost štirinovega prijatelja, ko je otrok spet ozdravel. Tudi dečkovo mater so našli. Vsi poskusi, da bi jo priklicali nazaj v življenje, pa so ostali brezuspešni. Novica o čudoviti rešitvi se je naglo razširila. Bogat trgovec iz Berna, glavnega mesta Svice, se je zavzel za osirotelega dečka in poskrbel za njegovo vzgojo.

Dvanajst let je opravljal nenavadni pes svojo samaritansko službo v ledeni alpski samoti. Potem se je pričela oglašati starost. Tedaj se je nekoga dne pojavil v gostišču neki tujec z enajstletnim dečkom. Prišla sta iz Berna. Cim je Barry zagledal dečka, se je dvignil s svojega bolniškega ležišča in kazal ganljivo veselje. Spoznal je svojega varovanca. Ker pes zaradi starostne oslabelosti ni bil več sposoben za službo, je tujec prosil, naj ga izroče v oskrbo njemu. Tako je prišel Barry v Bern, v trgovčevu hišo. Ni pa se več dolgo veselil skupnega bivanja s svojim mladim prijateljem. Njegove moči so naglo popadle in kaj kmalu je izdihnil. Pa ni šel po običajni poti vsega smrtnega. V zoološkem muzeju v Bernu je ostal ohranjen edinstveni štirinožni samaritan: njegovo kosmato telo stoji tam nagačeno s košarico okoli vratu.

Kar se tiče trditve, da je popularna umetnost bolj »človeška«, za svoj del ne morem razumeti, zakaj bi bilo »nečloveško« uporabljati tiste zmožnosti, ki nas ločujejo od svinj in gosi, in »človeško«, če uporabljamo tiste, ki so nam skupne z nižjimi vrstami živali. Pristaši »klaslične« stranke obračajo številni argumenti in trdijo, da morajo imeti prav, ker jih je tako malo. Njihova glavna napaka je farizejsko samodopačenje in zaničevanje drugih. V preteklosti so samo oni izražali čustva večvednosti in nasprotniki so ponižno sprejeli položaj, ki so jim ga oni določili. Zadnje čase pa se je stvar spremenila in privrženci »popularne umetnosti« zavzemajo nasproti »klaslične« prav tisto stališče, ki so ga svoj čas oni zavzemali proti njim. Vsak izobraženec si je, in si še čestita, češ da je edinstven, ker je tako malo podooben drugim ljudem; in vsak privržec »popularne umetnosti« si zdaj čestita, češ da je na nek mističen način edinstven v svoji podobnosti, — da je, takorekoč, prav posebno povprečen in izredno navaden. Ta obojestranski egoizem še povečuje neskladno zmedo naših dni.

V resnici sploh ne gre za »dobro« ali »slabo«. Razlika med klasličnimi in popularnimi deli je v bistvu kvantitativna, ne kvalitativna. V nekaterih ozirih (čeprav v drugih mogoče ne) je življenje izobraženca bolj polno kakor življenje neomikanega človeka. Zanima se za večje število in za bolj raznolike stvari. Njegovo znanje mu omogoča, da razumsko združuje več izkušenj, kakor more to storiti izobraženec. Neizobraženec živi v svetu, kjer so dogodki osamljeni in brez zveze. Izobraženec pa v svetu, kjer znanje zliva te osamljene dogodke v vsaj delno razumljivo celoto.

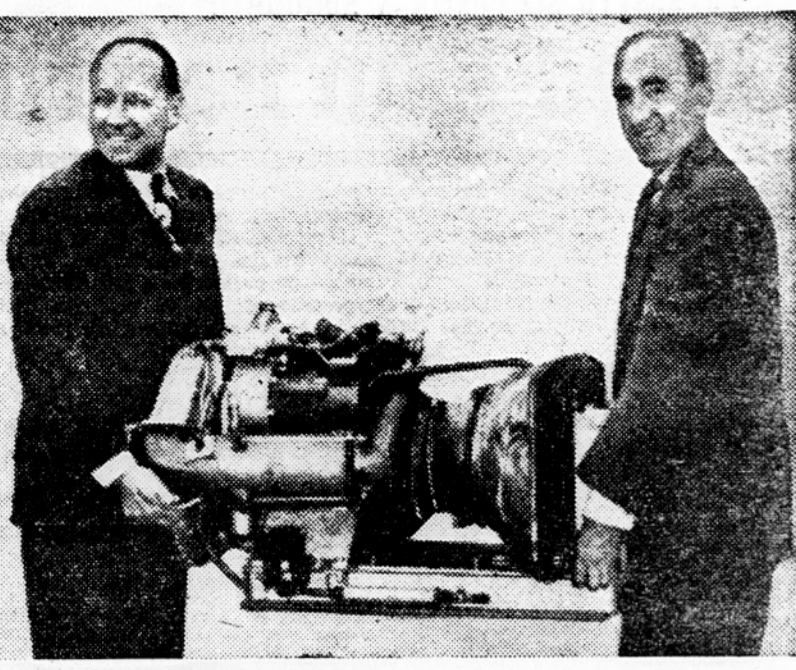
V nekem smislu so celo umetniška dela, ki jih občudujemo izobraženci, kvantitativno bolj znatna, kakor tista, ki jih občudujemo neizobraženci. Ro-

91 kg težak motor vleče breme 21 ton

Reakcijske turbine se ne uporabljajo zgolj v letalstvu. Tovarna Boeing je sedaj izdelala reakcijsko turbino, katero so montirali na tovorni avtomobil. Ta reakcijska turbina, ki je teža 91 kg, je dala pogonsko silo 13 ton težkemu kamionu, ki je bil obremenjen z 21 tonami tovora. Če bi uporabili Dieslov motor namesto turbine, bi ta motor bil sedemkrat večji in 1200 kg težak.

ELEKTRONSKI STROJ PREVAJA

Neverjetno se sliši in vendar je resnica, da imajo danes poleg avtomatičnih računskih strojev tudi že stroje za prevajanje, ki delujejo popolnoma samostojno. Profesorji in študenti vseučilišča Berkeley v Kaliforniji so prvi napravili tak stroj in ga že stavili v pogon. Ta »Standard Western Automatic Computer« tipka svoje šolske naloge kar v pisalni stroj. Postopek prevajanja je zelo zamotan in se prav tako kakor pri računskih strojih vrši po elektronski poti. Najprej natipkajo originalni tekst na pisalnem stroju. Avtomat spremeni črkovne vrste v impulze in jih zadržuje prav tako kakor baterija tok. V notranjosti aparata je vrteč se boben, čigar površina je potresena z magnetnim praškom. Boben je obenem slovar stroja, kajti poleg vsake besede enega jezika se nahaja beseda v drugem jeziku. Na enem kvadratnem centimetru je približno 1000 impulzov, kar ustreza 50 besedam. Iskanje impulzov po izrazih v željenem jeziku traja le delček sekunde in že napiše strojno določeno besedo v drugem jeziku. Toda čudežni stroj ima eno napako. Prevaja sicer dobesedno, ne more pa prevajati na podlagi gramatike in stilistike dotičnega jezika.

Reakcijska turbina za tovorni avto: dva moška jo lahko držita

iz FILMskega sveta

CLAUDE AUTANT LARA IN NJEGOVI FILMI

Micheline Presle

Znani francoski režiser Claude Autant Lara bo pričel s snemanjem filma »Postaja Termini«, v katerem bo igrala glavno vlogo francoska filmska igralka Micheline Presle, katere se pri nas spominjamo še iz nekaterih predvojnih filmov (»Izguljenci« s Fernandom Graveyem). Po vojni je pri nas se nismo videli, čeprav je prav v tem času dosegla svoj največji uspeh v filmu »Le Diable au corps« (»Hudič v telesih«), katerega je tudi režiral Autant Lara po znanem romanu Radigueta, ki se dogaja med prvo svetovno vojno in opisuje kratkotrajno ljubezensko srečo mlade žene Marthe Grangier in njenega še skoraj nedoraslega 16-letnega ljubimca. Poleg Micheline Presle nastopa v filmu mladi, toda mnogo obetajoči francoski igralec Gerard Philip, ki ga pri nas poznamo le po eni njegovih manj uspeših interpretacij — Fabrijia v »Farmaki kartuzije«. medtem ko do sedaj se nismo imeli prilike, da bi ga videli v njegovih najboljših interpretacijah v »Le Diable au corps« in v Clairovi ironični predelavi Fausta »La Beauté de Diabla« (»Hudičeva lepota«). Autant Larajev »Le Diable au corps« so snemali leta 1946 in sodi v najboljša dela povojne francoske filmske proizvodnje. Autant Lara se je v tem filmu resnično izkazal ne samo kot moister režije — pač pa tudi odličnega psihologa. Čeprav se je oddaljil od besedila romana, je vendarle zajel vsa njegova globina in ni padel v vulgarnost, kakor večina »iserjev od takih temah. Neov film je živo nasprotje Clouzotove »Mamotte«.

Umrl je prvi junak loopinga

V Manchestru je umrl 65 letni John Domenios. Mož je zelo poznan v zgodovini letalstva, ker je prvi izvršil looping. To, sedaj že zelo poznano in večkrat izvedeno junastvo, je Domenios izvršil prvič leta 1913 v Madridu.

S česanjem las proizvajamo elektriko

Po računih fizikov proizvajajo človek s česanjem las precejšnjo količino električne energije. Nekateri ameriški fotograf se je hotel osebno preizkusiti o točnosti te trditve in najel mlado deklico z gostimi in dolgimi lasmi za svoj eksperiment. Glavnik, s katerim naj bi se deklica česala, je bil povezan z električno žico, na koncu katere je bila montirana žarnica z magnetno, ki jo uporabljajo za fotografiranje v temnih prostorih. Poskus je uspel: vsakokrat, ko je deklica potegnila z glavnikom po laseh, se je zvrnila električna energija, ki je prizgala fotografsko magnetno žico.

Prijaznost

Veliki paleontolog in zoolog Cuvier (1769—1832) je imel zelo rad šparglje, prav tako pa tudi eden njegovih prijateljev. Cuvier jih je najraje jedel na kisu in olju, njegov prijatelj pa v surovem maslu. Nekoč je Cuvier povabil prijatelja na obed. Na jedilnem listu so bili tudi šparglji in Cuvier je bil naročil pripraviti jih na polovico, vsakemu po njegovem okusu. Prijatelj se pomenukujeta in čaka na obed. Naenkrat zadene prijatelja kap. Ko Cuvier vidi, da ni nobene rešitve več in da je prijatelj mrtev, odpre kuhinjska vrata in reče: »Vse šparglje na kisu in olju!«

b začetku tedna

»Odpotovati moram! Zato mi dajte, prosim, še časopise za jutri in pojutrišnjem!«

ZA KLASIKO ALI ZA POPULARNO UMETNOST

Ne samo pri nas, temveč tudi drugod se od časa do časa pojavlja kritika o »modernej umetnosti«. Ta kritika se čisto prav rada osredotoča na vprašanje jaza. Po mnenju nekaterih gre pri tem za širši problem, ki zadeva prav toliko poslušalce glasbe, obiskovalce slikarskih razstav, bralce knjig, ljubitelje gledališča in filma. Toda ta spor ni tako nov, kakor bi se zdelo na prvi pogled. Ko zanimivost navajamo, da sta se glede tega že pred leti »sprijela« dva poznana angleška književnika: znani esejist Aldous Huxley in angleški sovlastnik Gilbert Frankau. Prvi, ki izhaja iz ene najbolj intelektualističnih angleških družin (Aldous Huxley je namreč vnuk Thomasa Huxleya, Darwinovega prijatelja, in brat najslavnjšega sodobnega angleškega biologa Juliana Huxleya) ter velja za izredno razgledanega, filozofsko podkovanečca in načitanečca pisatelja, odločno zagovarja klaslična dela; drugi pa je eden tistih pisateljev, čigar dela zelo radi berejo, čeprav nimajo posebne literarne vrednosti. Gilbert Frankau se je v nasprotju s Huxleyem zavzel za »popularno« umetnost.

Aldous Huxley: Jaz sem za klasiko

V veliki meri je to seveda vprašanje okusa. Ljubim klasična dela iz istega vzroka kakor ljubim jagode. Poslušanje jazza in čitanje pustolovskih romanov me dosti manj veseli kakor, recimo, Beethovnova glasba ali kak roman Dostojevskega. In deklice s »sex appealom«, ki so naslikane na platicah ilustriranih časopisov, me dosti manj prevzemajo kakor kompličirana čustva, ki jih občutim ob Rubensu. El Grecu, Constablu ali Seuratu. Opazovanje konjskih dirk ali nogometnih tekem mi je manj prijetno kakor pridobivanje in koordiniranje znanja. Čitanje se mi zdi bolj zabavno kakor igranje bridgea ali reševanje križank. In ubijanje živali za zabavo je razvedrilo, ob katerem me prevzema ali hladjen gnus ali vroče ogorčenje. Pregovor pravi, da se o okusu ni pripraviti — čeprav dejansko ljudje pol svojega prostega časa ne delajo nič drugega — in če bi bil spor med klasičnim in popularnim zgolj stvar okusa (kakor je gotovo v veliki meri), bi ne bilo treba nič več reči o stvari, kakor sem že povedal.

Gilbert Frankau: Jaz sem za popularno umetnost

Tako se pristaši »popularne« stranke ne naveličajo obsojati »klasikove« zaradi njihove »nečlovečnosti« in neprenehoma občudujejo sami sebe, ker so tako čudovito »človeški«. Poleg tega trdijo, da morajo imeti prav, ker jih je toliko več. Na napade »popularcev«, ki postajajo leto za letom bolj glasni in ostrji, odgovarjajo klasični navadno viška in z zaničevanjem. Začenjajo kakor farizeji v prisposodbi, s tem, da se zahvaljujejo, ker niso taki, kakor so drugi ljudje in podajo sliko tistim drugim, ki je komaj kaj bolj laskava kakor Swiftova podoba »jehu-jeva«. Potem, izrečno ali posredno, enačijo ljubezen do klasične umetnosti s krepitvijo in govore o lastni učeni prefinjenosti, da je dobra, nevednost in neomikanost nasprotnikov pa da je slaba.

Kar sem jaz, ker ga deklica s »sex appealom«, kakor jo nariše Harrison Fisher, manj prevzema kakor deblušna gospodična iz 17. stoletja, ki jo je naslikal Rubens. Niti se mi ne zdi dokaz kreposti, če ga knjiga bolj zabava kakor mene bridge, njegova trditve pa, da ljudje porabljajo pol svojega prostega časa v razpravljanju o okusu, se meni kratko in malo; ne zdi resnična. Mogoče se »omikancija« navdušujejo za taka razpravljanja, za nas pa, ki smo menda bitja nižje vrste, so redke proste ure predragocene, da bi jih zapravljali z mlatenjem prazne slame.

Mi smo delavni ljudje in večina naših dni mineva v garanju. Kadar se rešimo dela, zahtevamo svoje preprosto razvedrilo, in drugega ne trdimo o tem razvedrilu, kakor da nam pomaga sprostiti duha ali telo — kajti mi »neomikanci« smo še ponižni ljudje. Gospod Huxley se moti — in nemara je malce preveč samozavesten — ko misli, da rečimo vanj, ker uživa Beethovnina Dostojevskega. Prav radi mu pustimo njegove simfonije in ruske romane, če bi le on hotel pustiti nam naš jazz in detektive.

Nesreča je v tem, da tega noče storiti, in da mu kratko in malo ne gre v velike možgane, da so naši interesi prav tako široki in mogoče širši kakor njegovi. Trdi, da ima širše izkušnje in da živimo mi v svetu, kjer so dogodki »osamljeni in brez zveze«, njegovo znanje pa da mora zlivati »osamljene dogodke« v vsaj delno razumljivo celoto.

Pa mogoče vendar součustvuje z njo. Mogoče na tihem zavida utrujenemu poslovneemu človeku, ki se muči s križankom. Višine so vse samotne. Gotovo se mora celo gospodu Huxleyu, sredi njegovega snega in ledu, včasih zahoteti toplega tovarištva preprostih, prijaznih, vsakdanjih ljudi, tiste vrste, ki mu nabirajo jagode — in ki bi nemara celo brali pesni, če bi jih le hotel kak resničen pesnik pisati — nje v preprostih besedah in o preprostih stvareh, ki jih ljubijo.

